

BIJLAGE I : LIJST VAN PROJECTEN

Plaats	projecten	voormalige functie	huidige/verwachte functie
geslaagd			
Amsterdam	Westergasfabriek	Gasfabriek	Creatieve industrie, cultuurpark en stadspark
Amsterdam	NDSM	Scheepswerf	creatieve industrie
Delft	Agnetapark	Arbeiderswoningen	Woningen (monument)
Den Bosch	Verkadefabriek	Koekjesfabriek	Cultuurplek,
Den Haag	Binckhorst	Gasfabriek	Bedrijventerrein
Groningen	Melkfabriek Ommelanden	Melkfabriek	Kantoren
Maastricht	Sphinx Céramique (Sphinxterrein)	Aardewerkfabriek	Bonnefantenmuseum,
Rotterdam	Van Nelle fabriek	Productie voor koffie & thee	Kantoren en evenementen
Rotterdam	DWL terrein	Watertoren	wonen, voorzieningen, gezondheidscentrum, scholen
Utrecht	Cartesius	NUON	Kantorencomplex
Utrecht	Griftpark	Gasfabriek, vuilstorplaats	park, woningbouw, speelplaats
Duitsland	Binnenhaven Duisburg	Binnenhaven	Pakhuizen, jachthaven, cultuur, water
Duitsland	Keulen	Industriegebied	Mediapark
Duitsland	Gelsenkirchen: Zollverein XII	Kolenmijn	Leisure, cultuur
Engeland	Port Sunlight	Arbeiderswoningen	Woningen
United Kingdom	Lower Swansea Vally in Wales	Industriegebied	Industriepark, recreatie
minder geslaagd			
Ede	ENKA	Viscosefabriek	wonen, commerciële ruimtes, culturele voorzieningen
Groningen	CiBoGa	Circus, Boden, Gasfabriek	Wonen
Halfweg	Sugarcity	Suikerfabriek	Leisure, kantoren
Harlingen	Oude Haventerrein	Oude Haven	wonen
Scheemda	De Toekomst	Strokkartonfabriek	Horeca en kleinschalig kunstenaarscollectief
Weesp	KSNF terrein	Kruitspringstoffenfabriek	Wonen, werken
lopend			
Appingedam	Kartonfabriek De Eendracht	Kartonfabriek	Onbekend
Dieren	Kanaalzone	Industriegebied	wonen en economische functies
Eindhoven	NRE terrein	Gasfabriek	Wonen
Eindhoven	Strijp S	Industrieterrein Philips	Wonen, werken, leisure
Groningen	De Meeuwen	Industrieterrein - aagrunol	Wonen
Groningen	Europapark	o.a. Oude hunzecentrale	wonen, werken en leisure
Hengelo	Hart van Zuid	Stork terrein	School, brandweer, museum
Munnekezijl	Resort Lauwershage	Kruitfabriek	Vakantiepark voor ouderen met zorg

Nijmegen
Puttershoek
Rheden
Rotterdam
Wageningen

De Dobbelman
Suiker Unie
River Stone
Kop van Zuid
Steenfabriek De Bovenste Polder

Wasmiddelenfabriek
Suikerfabriek
Steenfabriek
Havengebied
Steenfabriek

wonen, werken, leisure
wonen, werken, leisure
Wonen
Tweede centrum van de stad
Woningen en creatieve economie

BIJLAGE 2: INDELING PARTIJEN EXPERT INTERVIEWS

Indeling gesprekspartners

Om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de verschillende herbestemmingen van verlaten industriële bedrijfslocaties is gekozen om verschillende partijen met verschillende achtergronden en belangen te interviewen. Onderstaand is een indeling gemaakt van deze partijen in verschillende groeperingen. Deze indeling is gemaakt om makkelijker te refereren in de tekst naar de geïnterviewden.

Opdrachtgever / eigenaar

- Mevr. S. Van Bohemen, networkmanager TCN. Gesprek gevoerd in mei 2009.
- Dhr. H. Van der Most, directeur Van der Most bedrijven. Gesprek gevoerd in mei 2009.

Overheid

- Drs. J.B. de Boer, sr. communicatieadviseur, dienst RO/EZ, Gemeente Groningen. Gesprek gevoerd in juni 2009.
- Drs. J.F. Dijkstra, projectmanager dienst RO/EZ, Gemeente Groningen. Gesprek gevoerd in juni 2009.
- Dhr. D.Harssema, beleidsadviseur RO/EZ, gemeente Groningen. Gesprek gevoerd in juni 2009.
- Drs. M. Roobol, projectleider van de projectgroep Suikerunie Puttershoek/senior medewerker economische zaken. Gesprek gevoerd in juni 2009.
- Drs. R.Stapel, programmamanager Bloemendalerpolder/KNSF provincie Noord-Holland. Gesprek gevoerd in juni 2009.

Architect

- K.P. de Boer, architect / directeur Team 4. Gesprek gevoerd in juni 2009.
- Dhr. J. Koster, architect DeZwarteHond. Gesprek gevoerd in juni 2009.
- Ir. T.M. Schwartzberg en Hohenlansberg, planning / control management Team 4. Gesprek gevoerd in juni 2009.

Adviseur

- Drs. D. de Bruijne, Adviseur en projectmanager Twijnstra en Gudde. Gesprek gevoerd in juni 2009.
- Ir. H.Hellinga, procesmanager draaijer+partners. Gesprek gevoerd in juni 2009.
- Drs. P.J. Ruchti, directeur draaijer+partners. Gesprek gevoerd in mei 2009.
- Dhr. H. Weulink, directeur Droomlink. Gesprek gevoerd in mei 2009.

Maatschappelijk belanghebbende

- Dhr. A. Boon, directeur Behoud Ontwikkeling Exploitatie van Industrieel Erfgoed (BOEI). Gesprek gevoerd in juni 2009.
- Dhr. H.A. Kleerebezem, secretaris Federatie Industrieel Erfgoed Nederland (FIEN). Gesprek gevoerd in juni 2009.
- Drs. E. Verhagen, projectmanager Westergasfabriek, directeur REUSE bv. Gesprek gevoerd in juni 2009.

Wetenschappers

- Prof. dr. J. van Dinteren, bijzonder hoogleraar Planning, Ontwikkeling en Management van Werklocaties. Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen. Gesprek gevoerd in juni 2009.
- Prof. dr. E.F. (Ed) Nozeman, bijzonder hoogleraar Economische Geografie. Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen. Gesprek gevoerd in juni 2009.
- Prof. dr. P.H. Pellenbarg, hoogleraar Economische Geografie. Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen. Gesprek gevoerd in juni 2009.

BIJLAGE 3: UITNODIGING EXPERT INTERVIEWS

BIJLAGE 4: PLATTEGROND SUIKERUNIEGEBIED GRONINGEN

BIJLAGE 5: BRAINSTORMSESSIES SUIKER UNIE GRONINGEN

Aanwezigen

De Brainstorm zal in twee sessies plaatsvinden. De eerste zal met Peter Ruchti, Marco Sotthewes en Gerard Tadema in Bunnik zijn op vrijdag 10 juli 2009 van 12:00 -14:00 uur. Hylke Hellinga kan hier helaas niet bij zijn. Zijn input wordt een week eerder individueel besproken.

De tweede workshop zal worden gehouden in Groningen met Edgar Anholts, Bert van Duinen en Carlo Folstar op maandag 20 juli 2009 van 9:00 - 11:00 uur.

Onderwerp

Het betreft een brainstormsessie over de mogelijke herbestemming van het gebied en opstallen van de voormalige Suiker Unie in Groningen.

Probleemstelling

Door uiteenlopende ontwikkelingen worden sommige industriële en aanverwante activiteiten beëindigd. Voor de Suiker Unie in Groningen is dit ook het geval. Door de vermindering van de suikerquota binnen de EU is de fabriek niet langer actief in gebruik en op de herbestemming van de locatie ligt een tijdelijke bevrozing. In de toekomst zal er voor het Suikeruniegebied in Groningen een nieuwe invulling moeten komen.

Doel van de bijeenkomst

Brainstormen over dit gebied met experts van draaijer+partners met de input van de uitkomsten van het onderzoek. Aan de hand daarvan mogelijke herbestemming(en) voor het gebied van de Suiker Unie en de eventuele opstallen bedenken.

Hierbij rekening houdend met:

- Ervaringen vanuit het verleden;
- Omgevingskenmerken;
- Visie - Doelen en Ambities gemeente Groningen (zowel algemeen als op dit gebied);
- Het proces;
- De markt (concurrentie, trends, ontwikkelingen).

Benodigde middelen

- Flip-over
  - Kaart van het gebied A3
  - Kaart van de stad A3
  - Uitdraai handleiding en informatie
-